

Decyzja o nienależnie pobranym świadczeniu wychowawczym w świetle przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

Przepisy o koordynacji systemu zabezpieczenia społecznego, w odniesieniu do świadczeń rodzinnych (także i świadczenia wychowawczego), mają zastosowanie w sytuacji, gdy rodzic lub inna osoba uprawniona do pobierania świadczenia przebywają na terenie państwa Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub państwa członkowskiego Konfederacji Szwajcarskiej.

Szczególnie istotna jest właściwa wykładnia wymienionych wyżej przepisów w sytuacji, gdy rodzice żyją w rozłączeniu (także jeżeli ich małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód), przy czym jeden z rodziców wykonuje działalność zawodową za granicą, zaś drugi na terenie Polski. Co istotne, rodzic lub inna osoba uprawniona do pobierania świadczenia wychowawczego, jest związany regułami wynikającymi z przepisów o koordynacji systemu zabezpieczenia społecznego, w związku z czym nie ma możliwości wyboru kraju, który odpowiedzialny będzie za wypłatę świadczenia wychowawczego.

Reguły wedle których ustala się, które państwo obowiązane jest do wypłaty świadczenia wychowawczego zakładają, iż: 1) właściwe jest państwo, w którym osoba uprawniona jest zatrudniona lub w inny sposób wykonuje działalność zawodową; 2) właściwe jest państwo, w którym osoba zatrudniona pobiera świadczenia emerytalne lub rentowe; 3) właściwe jest państwo, w którym osoba uprawniona ma miejsce zamieszkania.

Co istotne, jeżeli jeden rodzic wykonuje pracę poza Polską, a drugi rodzic wykonuje pracę w Polsce zamieszkując wraz z dziećmi, krajem właściwym do wypłaty świadczeń będzie Polska. Sytuacja zmieni się w momencie, gdy rodzic wykonujący pracę w Polsce i pobierający w związku z tym w Polsce świadczenie wychowawcze, zrezygnuje z zatrudnienia. W takiej bowiem sytuacji Polska nie będzie krajem właściwym do wypłaty świadczenia wychowawczego, a pobierane od tej pory nadal świadczenie stanie się świadczeniem nienależnie pobranym, podlegającym zwrotowi.

Zgodnie z dyspozycją art. 16 ust. 10 ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, wojewoda, jako organ właściwy, po powzięciu informacji o zdarzeniu, z którym przepisy o koordynacji wiążą zmianę w zakresie państwa odpowiedzialnego za wypłatę świadczenia (np. o zaprzestaniu działalności zawodowej na terenie Polski przez osobę uprawnioną do świadczenia), ustala i dochodzi zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego.

Wojewoda ustalając, iż pobierane świadczenie wychowawcze jest świadczeniem nienależnie pobranym, wydaje decyzję administracyjną, zobowiązującą do zwrotu danej kwoty (w zależności od okresu pobierania świadczenia, które okazało się nienależne) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, naliczanymi od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia wychowawczego do dnia spłaty.

Decyzja ta podlega zaskarżeniu w trybie administracyjnym w terminie 30 dni od jej doręczenia do organu wyższego stopnia, a to Ministra do spraw zabezpieczenia społecznego w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. W celu uniknięcia obowiązku spłaty nienależnie pobranego świadczenia należy wykazać, iż błędnie ustalono, że doszło do zdarzenia, którego skutkiem jest powstanie odpowiedzialności za wypłatę świadczenia po stronie innego państwa niż dotychczas.

W związku z powyższym, celem uniknięcia uznania pobranego świadczenia wychowawczego za nienależne, należy informować organ przyznający świadczenie o każdym zdarzeniu, które wpływa na pierwszeństwo wypłaty świadczeń (o wyjeździe drugiego rodzica poza granice kraju, o podjęciu pracy w innym kraju, o zaprzestaniu wykonywania działalności zawodowej w Polsce w czasie gdy drugi rodzic kontynuuje zatrudnienie za granicą). Jak bowiem wskazano powyżej, nawet nieistotna z pozoru zmiana sytuacji osoby pobierającej świadczenie (np. utrata zatrudnienia) może spowodować poważną dolegliwość w postaci konieczności zwrotu pobranych nienależnie świadczeń stanowiących niekiedy kwoty kilku tysięcy złotych.

